

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

JIGAR SERROZI KASALLIGIGA XOS BO'LGAN BELGILAR VA KASALLIK PROFILAKTIKASI.

Boboniyozov Salohiddin Bozor o'g'li

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali

Annotatsiya: Jigar inson tanasining eng muhim organlaridan biri bo'lib, qonni toksinlardan tozalashni ta'minlaydi. Bu organ ovqat hazm qilish tizimida, uglevodlar, lipidlar va oqsillar almashinuvida ham faol ishtirok etadi. Jigarning har qanday noto'g'ri ishlashi butun organizmga va bemorning hayot faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi ajablanarli emas. Jigar sirrozi jiddiy kasallik bo'lib, buning natijasida jigar to'qimalari biriktiruvchi to'qima bilan almashinadi va organ o'z vazifasini bajarishni to'xtatadi.

Kalit so'zlar: jigar sirrozi, klinik belgilari, tashxisi, sabablarini bartaraf etish, profilaktikasi, davolash.

SYMPTOMS AND PREVENTION OF THE DISEASE OF LIVER CIRRHOSIS.

Abstract: The liver is one of the most important organs of the human body, which ensures the purification of blood from toxins. This organ is also actively involved in the digestive system, in the metabolism of carbohydrates, lipids and proteins. It is not surprising that any malfunction of the liver has a negative impact on the whole organism and the life of the patient. Cirrhosis of the liver is a serious disease, as a result of which liver tissue is replaced by connective tissue, and the organ stops performing its function.

Key words: liver cirrhosis, clinical symptoms, diagnosis, elimination of causes, prevention, treatment.

СИМПТОМЫ И ПРОФИЛАКТИКА ЗАБОЛЕВАНИЯ ЦИРРОЗ ПЕЧЕНИ.

Аннотация: Печень – один из важнейших органов человеческого организма, обеспечивающий очистку крови от токсинов. Этот орган также активно участвует в работе пищеварительной системы, в обмене углеводов, липидов и белков. Неудивительно, что любое нарушение работы печени

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

негативно влияет на весь организм и жизнь больного. Цирроз печени – серьезное заболевание, в результате которого ткань печени заменяется соединительной тканью, и орган перестает выполнять свою функцию.

Ключевые слова: цирроз печени, клинические симптомы, диагностика, устранение причин, профилактика, лечение.

Jigar to'qimalarining diffuz shikastlanishlari qon ivish tizimining funksiyalariga ta'sir qiladi, chunki qon ivishining barcha omillari va fibrinoliz omillari asosan jigarda sintezlanadi. Jigar kasalliklarida gemostatik tizimdagi buzilishlarning tabiati murakkab va gemostazning barcha qismlariga tegishli. Jigarning surunkali diffuz patologiyalarida gemostatik tizimning o'zgarishi ko'pincha qon aylanish tizimidagi qon gipokoagulyasiyasi, gemorragik sindromni rivojlanish xavfi, shuningdek, intragepatik va ekstragepatik tromboz, o'pka emboliyasi va o'pka gipertenziyasi rivojlanishiga olib keladigan giperkoagulyasiya holati kuzatiladi. Bunday venoz tromboembolik asoratlar kabi pastki kovak venalarning chuqur tomir trombozi va o'pka emboliyasi keng tarqalgan bo'lib, jigar sirrozi bo'lgan bemorlarning 4-12% da uchraydi. SHubhasiz, jigar sirrozi bilan kasallangan bemorlarda koagulopatiyaga qaramay, venoz tromboembolik asoratlar paydo bo'lishi mumkin. Sirrozda jigar to'qimalariga zarar yetkazishning patologik mexanizmlari, etiologiyasidan qat'iy nazar, o'xshashdir. Birinchidan, bu parenximada ko'prikka o'xshash va bosqichli nekrozning shakllanishi bo'lib, jigarning normal yangilanishini buzadi, chunki o'lik gepatotsitlar o'rniga biriktiruvchi to'qima rivojlanadi, bu lobulani bir nechta tartibsiz qismlarga - soxta lobullarga kesib tashlaydi. Yangi hosil bo'lgan biriktiruvchi to'qima septalarida darvoza venasidan markaziy tomirga olib boruvchi tomirlar mavjud bo'lib, bu gepatotsitlar atrofida qon aylanishiga olib keladi. Bu kelajakda ularni biriktiruvchi to'qima (fibroz) bilan almashinishi uchun sharoit yaratadi. Jigar sirrozi bilan fibrozning barcha turlari kuzatilishi mumkin (perigepatocellular, centrolobulyar, portal va periportal, multilobulyar, ko'prikli, perivenulyar va boshqalar). U yoki bu turdagi fibrozning ustunligi ma'lum darajada etiologik omilga bog'liq bo'ladi. Masalan, alkogolli jigar shikastlanishi uchun perivenulyar fibroz xarakterlidir. Ammo shuni tushunish kerakki, jigar fibrozining o'zi sirroz belgisi emas. Sirroz - bu fibroz, parenximaning nodulyar o'zgarishi va portal tizimni jigar venoz tizimiga bog'laydigan tolali septalarning kombinatsiyasi bo'lgan diffuz jarayon. Bundan

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

tashqari, jigarining retikuloendotelial tizimi gemostatik omillarning faollashtirilgan shakllarini hosil bo'lishini ta'minlaydi. O'tkir va surunkali kasalliklarda jigar funksiyasining o'zgarishi qon ivish tizimidagi og'ishlarga olib keladi, bu qon ketish yoki trombozning namoyon bo'lishiga sabab bo'ladi. Qon ketish - qon ivish omillarining sintezi, fibrinoliz, trombotsitopeniya va trombotsitopatiyaning faollashishi tufayli sirrozning eng keng tarqalgan asoratidir

Kasallikka sabab bo'lgan omillar aniqlanmagan jigar sirrozlari «kriptogen» ya'ni, «sababi noma'lum jigar sirrozlari» deb yuritiladi. Kasallikning rivojlanish mexanizmini quyidagicha tushuntirish mumkin: jigar hujayralari zararlanganda ularning o'rniga yangilari hosil bo'ladi. Zararlangan hujayra qayta tiklana olmasa yoki uning o'rniga yangi hujayralar hosil bo'lmasa, shu a'zo o'zidagi jarohatni boshqa sog'lom hujayralarga tarqalmasligi ya'ni, shu kasal hujayrani boshqa sog'lom hujayralardan ajratib qo'yish uchun kollagen tolalar ishlab chiqaradi. Hujayra nobud bo'lgan bo'lsa, uning o'rnini ham kollagen tolalar bilan to'ldiradi. Bu organizmning o'zini-o'zi himoya qilish reaksiyasidir. Lekin bu tolalar vaqt o'tib borishi bilan sekin-asta biriktiruvchi to'qimalarga ya'ni, chandiqa aylana boradi. Chandiqlar qanchalik ko'p joyini egallasa, mazkur a'zo o'z vazifalarini bajarishda shunchalik qiynaladi. Har doim ham sirrozning ilk bosqichlarida, kasallik belgilariga qarab tashxis qo'yishning iloji yo'q. Chunki 20 % holatlarda xastalik latent (yashirin) ko'rinishda kechadi va o'zini hech qanday namoyon qilmaydi. Undan tashqari yana 20% bemorlarga ancha kech faqat o'limidan so'nggina tashxis qo'yiladi. Shunday bo'lsa ham qolgan 60% bemorlarda xastalik o'zini ilk bosqichlarda namoyon qiladi va tashxis qo'yishga imkon beradi.

- Qorinning kattalashishi (qorinda suyuqlik – assit yig'ilishi sababli)
- ozib ketish, kuchli holsizlik, ta'sirchanlik, kayfiyatning tez o'zgarishi, ishtahaning kamayishi, burun va milklarning
- Ba'zi-ba'zida o'ng qovurg'alar ostida paydo bo'ladigan og'riq. Og'riq ko'pincha jismoniy zo'riqishdan yoki qovurilgan, yog'li taomlar va alkagol iste'molidan keyin kuchayadi.
- Og'izda achchiq ta'm va quruqlik hissi paydo bo'lishi, ayniqsa tong vaqtida.
- Odamni surunkali ich ketishi va kuchli qorin dam bo'lishi (meteorizm) bezovta qiladi
- Bemor birmuncha vazn yo'qotadi, tajang va tez charchaydigan bo'lib qoladi

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

- O'ng tomonda qovurg'alar ostida jigar og'rig'i uning kapsulasi kengayib kattalashgani, tufayli kuchayib boradi. Og'riq kolik xarakterga ega, o'ng yonbosh xuddi og'irroq bo'lib qolgandek his paydo bo'ladi.

- Bemorda ko'pincha ko'ngil aynishi, qusish kuzatiladi. Qusganda qusiqqa qon aralashib chiqishi, me'da va qizil o'ngachdan qon ketayotgani ko'rsatadi.

- Qonda ortiqcha miqdorda o't kislotalari to'planib qolish sababli teri qichishadi

Jigar sirozini davolash. Jigar sirrozini davolash usullarini tanlash ko'plab omillarga bog'liq, ammo ulardan qat'iy nazar, terapevtik kurs sirrozning sababini (jigarning shikastlanishiga olib kelgan kasallik), majburiy ovqatlanish va doridarmonlarni bartaraf etishga qaratilgan. Davolash dasturining alohida bandi vaziyatni yomonlashtirishi mumkin bo'lgan asoratlarning oldini olish va bartaraf etishdir. Sabablarni bartaraf etish. Agar jigar sirrozi virusli gepatit fonida rivojlansa, birinchi navbatda, butun terapevtik kurs ushbu kasallikni davolashga qaratilgan. Alkogolli va toksik (dori) sirrozi bilan asosiy davolash jigarga ta'sir qiluvchi moddalarni (etanol, dorilar) chiqarib tashlashdir. O't yo'llarining yallig'lanishi tufayli safro turg'unligidan kelib chiqqan jigarning biliar (autoimmun) sirrozi nafaqat immunitet tizimining agressiv ta'sirini pasaytirish uchun immunosupressantlarni qo'llashni, balki kerak bo'lganda, safro turg'unligini bartaraf etish uchun jarrohlik aralashuvini ham talab qiladi. Jigarning shikastlanishiga olib keladigan irsiy kasalliklar tufayli o'zini namoyon qiladigan tug'ma sirroz ushbu tug'ma kasalliklarni shoshilinch davolashni talab qiladi. Medikamentoz davolash. Dori-darmonlarni tanlash faqat shifokor tomonidan amalga oshirilishi kerak, chunki ma'lum bir dori vositasidan foydalanish jigar shikastlanishining sababiga, sirroz bosqichiga va umumiy salomatlikka bog'liq. O'zo'zini davolash xavfli!

Xulosa: Shunday ekan jigar sirrozi bilan kasallangan bemorlarda kasallikni erta tashxislash va davolash chora tadbirlarini to'g'ri tanlab olish davo samaradorligini oshirish bilan birga bemorlar hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi. Hozirgi vaqtda butun dunyoda bo'lgani kabi bizning mamlakatimizda ham jigar transplantatsiyasi keng yo'lga qo'yilishi yuzlab bemorlarning hayotga qaytishiga yordam bermoqda. Ammo dastlabki bosqichlarda ham kasallikning rivojlanishiga to'sqinlik qiladigan bir nechta davolash usullari mavjud. Asosiy tavsiya: spirtli ichimliklarni iste'mol qilmaslik. To'g'ri ovqatlanishga rioya qilish

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 5, 31 Май

kerak: yog'li ovqatlar, shokolad, konserva, dudlangan oziq - ovqatlar iste'mol qilmaslik kerak. Ratsionga vitaminlar, mevalar, ko'p miqdorda suyuqlik, sut mahsulotlari, yog'siz qaynatilgan go'sht kiritilishi kerak. Kuniga 3-4 marta oz miqdorda ovqatlanish kerak. Ushbu parhezga rioya qilgan holda, inson o'zini jigar sirrozidan himoya qilishi mumkin.

REFERENCES:

1. Цуканов В.В., Васютин А.В., Тонких Ю.Л. Бремя цирроза печени в современном мире. Доктор.Ру. 2021; 20(4): 21–25. DOI: 10.31550/1727-2378-2021-20-4-21-25
2. Лапасов С. Х. и др. Инновационные подходы в диагностике язвенной болезни у взрослых в первичном звене здравоохранения: обзор литературы //Здоровье, демография, экология финно-угорских народов. – 2018. – №. 4. – С. 68-72.
3. Samieva G. U. State of microbial landscape of upper respiratory tract in children with acute stenosing laryngotracheitis //European Medical, Health and Pharmaceutical Journal. – 2015. – Т. 8. – №. 1.
4. Павлов Ч. С. и др. Возможность обратимости цирроза печени (клинические и патогенетические предпосылки) //Рос. журн. гастроэнтерол., гепатол., колопроктол. – 2006. – Т. 1. – С. 20-9.
5. Samieva G. U. State of microbial landscape of upper respiratory tract in children with acute stenosing laryngotracheitis //European Medical, Health and Pharmaceutical Journal. – 2015. – Т. 8. – №. 1.